

# Kaz dağında arzî fotoğrametri tatbikatı

Yazan : Yzb.

Lütfü Öüden

936 bahar ve yaz mesai devresinde postamızın vazifesi, Kaz dağ ve havalisinden beş buçuk paftayı arzî fotoğrametri ile fotoğraflamaktı. Ankaradan hareketle merkez olarak seçtiğimiz, işimizin en garbında bulunan Ayvacık ilçesine İstanbul - Çanakkale yolu ile 29 Nisan 936 da vasıl olan postamız, posta için bir bina bularak yerleştikten sonra Mayıs 936 zarfında işe başlamıştır:

1— Bir arzı fotoğrametri postasının arazide yapacağı işler sırasile şunlardır:

A ) Büro istikşafı ( 1/200000 den 1/50000 ne büyültölmüş paftalar üzerinde, araziye çıkmadan, baz yerlerinin büroda tayin ve tesbiti.

B ) Arazi istikşafı ( arazinin hususiyetleri, nirengi işaretlerinin ne dereceye kadar tamire muhtaç olduklarının ve umumî olarak nerelere pas[\*] noktası yapılacağıının tetkikile iskân ve malzeme nakli için yol ve karargâhların tayini, büroda kararlaştırılan baz yerlerinin araziye uygunluğunun umumî olarak mütalaası, erat ve hayvanatın işçeleri ).

C ) Nirengi ve pas noktalarının inşa ve tamiri.

D ) Rasat ve fotoğraflama.

E ) Karanlık oda tesisi, cam banyosu, bu camlardan birer

[\*] Arzî bir camı kıymetlendirmek için o camın sağında solunda ve ortasında olmak üzere kordinatları malûm üç noktaya ihtiyaç vardır. Çekilen her cama bu şekilde nirengi noktası isabet edemiyeceğinden bu noksanı telafi etmek üzere dikilen ve nirengi tafsilat noktaları gibi kordinatları elde edilen noktalar.

kopya çekilerek bu kopyalar üzerindeki nirengi işaretlerinin tesbiti.

2 — Postamızın kadrosu, 1 P. K. 2 subay, 16 iş eri, üçü binek ikisi mekkâri olmak üzere beş hayvandan mürekkepti.

3 — Eldeki kadroya ve arazinin icabatına göre, yukarda yazılı posta mesaisini oryente etmek üzere, büro istikşafını yaptıktan sonra, merkezde bir er bırakarak tam kadromuzla, beş gün süren, arazi istikşafına çıktık ve bu istikşaftan şu neticeleri elde ettik:

A ) Nirengi ihyası ameliyatında lüzumlu umumî nakliyat merkezlerle bu merkezlere giden yollar kararlaştırılarak erata anlatılmış, bu yollarda, mekkâriden başka bir nakil vasıtasının işleyemeyeceği görülmüş olduğu gibi iş mıntakamızın, 4/5 nisbetinde orman ve 3/5 nisbetinde de köysüz olduğu tesbit edilmiştir.

B ) Köysüz mıntakada yolları ve karargâh kuracak su başlarını bilen köylülerin ancak kerestecilik yapan türkmenler, olduğu anlaşılmıştır.

C ) Eratın yürüyüş kabiliyetleri ölçülerek umumiyetle eyi bulunmuş, hayvanatın ise tam tersi olarak, bu arızalı arazide, çok zorlukla hareket ettikleri ve bilhassa mekkârilerin mütemadi iniş çıkışlı yollarda - yük sarmanın her türlü tecrübe edildiği halde - yüklerini devirdikleri garûlerek bu arazide tevhit semerleriyle ağır nakliyatın hayvanatı yaralayacağı kanaati hasıl olmuştur.

4 — Bu istikşaftan çıkan neticelerere göre işaretlerin ihyası işine şu tedbirlerle başlanmıştır :

a) Arazinin ekseriyetle orman olması dolayisile, bütün, işaretleri balon olarak yapmaya karar verdik. Bu balonlara

ait direk, çıta, tel, bez ve çivi gibi malzemeyi, posta merkezinde, birer işaretlik takımlar halinde, telle bağlayarak hazırladık. Bu tarz bizi hergün malzeme saymaktan kurtardığı gibi kereste ve sair malzemenin, dağınık bir halde şurada burada dokülüp saçılmasının ve kırılıp ziyan olmasının önüne geçilmiştir. Bu malzeme köy olan mıntikalarda muhtelif köylere depo edilerek oralardan parti parti alınmış köksüz mıntikalar için ise bir - dağ malzeme merkezi - intihap edilerek o havalinin işaretlerine ait malzeme bir nöbetçi nezaretinde oraya depo edilmiş ve icap ettikçe malzeme oradan alınmıştır.

b) İş mıntıkamızda her yeri bilen keresteci bir türkmen daimi kılavüz olarak tutulmuş ve aynı zamanda mekkârecilik yaptırılan bu kılavuzdan icabında ağaç kesmek hususunada istifade edilmiştir.

c) Mayıs ayında başlanan işaretleri, üç gurup halinde ve üç gurup birden harekete geçmek üzere, ihyasını kararlaştırdığımızdan, erat, buna göre üçe ayrılmış ve istikşaf esnasında kabiliyetleri denenen seçkin eratdan her biri bu guruplara baş olarak verilmiştir. Dağlık arazideki nakliyata çok elverişli keresteci mekkârelerinden üç ester kiralananarak ağır nakliyat bunlara yaptırılmış ve posta mekkâreleri daha hafif nakliyatda kullanılmıştır. Karargâhımıza uzak işaretleri yapmak icap ettiği zaman bu esterlere işaret malzemesi sardığımız gibi eratıda bindirerek kararlaştırılmış işaretleri yapıp akşam merkeze dönebilmek imkânı temin edilmiştir.

5 — Rasat ve fotograflama işlerine başlamazdan önce bir fotogrametri postasının canı demek olan camları eyi bir şekilde elde edebilmek için karanlık odanın ihzarı, cam ve banyo tecrübeleri yapmak lazım gelirdi:

Ekonomik durumu itibarile Çanakkalenin en ilerde bir ilçesi olmasına ve kültür itibarilede - güzel yurdumuzun her

köşesi gibi - Ata türk devrinin feyyaz ışıklarile nurlanmış bulunmasına rağmen hâla, ekseriyetle harap 400 evden ibaret, büyücek bir köy manzarası arz eden Ayvacıkta, mesken buhranından ötürü, müşkülâtla bulabildiğimiz posta merkez binasının odaları müsait olmadığı gibi bize çok lazım olan su dahi yoktu. Odalardan birini, yeni bir inşaat derecesinde, tadil ederek karanlık oda şekline soktuğumuz gibi suyu da binaya 100 metre kadar mesafedeki çeşmeden almaya karar verdik. Fakat banyo ve poz tecrübesi için çektiğimiz kılışeleri developpe ettiğimiz zaman bu suyun suhnet derecesinin ilerde camlarımızı eritecek kadar arta bileceğini görerek bunu önlemek için şu piratik çareye baş vurduk:

Küçük birer küp büyüklüğünde dört desti alarak bunları ayrı ayrı şeker sandıklarına yerleştirdik. Bu sandıkları, filitre edilmiş su doldurduğumuz, destiler ortada kalmak üzere kumla doldurarak, banyo işlerine ayırdımız ere, kumların daima nemli tutulmasını emir etdik. Bu tarzda suhnet, en sıcak mevsimlerde bile, telaşsız bir banyo yapmayı temin edecek dereceyi geçmemiştir.

Bu işleri bitirdikten sonra rasat ve fotograflama işine başladık. Son baharda Kaz dağında çrışmak kabil olmayacağından evvelâ Kaz dağ paftasından işe başlayarak tedricen işimizde en münhat kısım olan Ayvacık paftasına indik. Arazi çok sarp ve ormanlık olduğu için bir karargâhtan sürekli iş elde edemeyeceğimi anlayarak hemen her gün karargâh değiştirdik.

Bu çok sık karargâh değiştirmenin erat ve hayvanatın iâşe işlerine sekte vermemesi için teşkilâtımızı buna göre tanzim ettik. Nakliye işlerine, erzak taşımaya açılığa ve furunculuğa (çünkü birçok yerlerde furunlar yaparak erata

taze ve ucuz ekmek pişirmek imkânını bulmuştuk) memur ettiğimiz erat. yalnız bunlarla meşgul olmuş ve iş eratı. akşam işden döndükleri vakit, taze ekmekle sıcak yemeklerini hazır bulmuşlardır. Hayvanatın yemine gelince, yanımızdaki ücretli mekkâreci, karargâh naklini bitirir bitirmez, bir er refakatinde, üç mekkâre ile arpa, saman almak üzere en yakın köylere gidiyor ve hiç durmaksızın, icabında gece sabaha karşı, behemehal karargâhta bulunuyordu.

6 — Çekilen camların neticesinden vaktile haberdar olabilmek için, bir süvari, posta tefrik ettik. Bu suretle camlar daha çabuk merkeze giderek banyo ediliyor ve azami 32 saat sonra neticeden haberdar olarak, eğer camlar bozuk ise, o duraktan pek uzaklaşmamış olacağımızdan, böyle camların tekrar çekilmesi fazla zaman sarfını mucip olmayordu. Mamafi yalnız bir bazdan başka tekrar edilen olmamıştır. Çünkü;

A) yapılan poz tecrübeleri elimizdeki poz cetvellerinin uygunluğu görülerek bu cetvellere nazaran poz verilmiş.

B) banyo formüllerinden İdrokeinon, gılsin ve elimizde cüzi miktarda bulunan, patron banyoları tecrübe edilerek bunlardan son ikisi muvafık görülmüş, camlar bunlarla banyo edilmiştir.

7 — Resim almında: Kaz dağının şimalden, garpten ve cenuptan, kendisine, çektiğimiz resimlerde uğradığımız müşkülât şunlar olmuştur :

Şimal ve garpten çektiğimiz resimlerde, en yüksek rakımlar, daimi bulutlarla gölgeli olduğundan, bize çok zaman sarfettirmiştir. Şimalden çektiğimiz resimlerin, yalnız birinde, mücessemi görüşü bozarak kıymetlendirmede çok müşkülât veren, gölgesiz bir resim elde edebilmek için dört gün mütemadiyen bekledik.

Bu dört gün zarfında yalnız akşam üzerleri bulutlar kayıp oluyorlarsada bu seferde, sırtlardan derelere düşen, tabii gölgeler arttığından yine resim çekemeyorduk.

Cenuptan, deniz kenarından çektiğimiz resimlerde ise, ön pilânda düz bir zeytinlik ve onun gerisinde ormanlı dağlar yükseldiğinden devamlı tebahhuratla, bazımızla süje arasında daimî bir perde teşkil eden pus yüzünden çok iyi neticeler alamadık. kamaradaki ekran bu pusu pek az izale edebilmiştir. Böyle olmakla beraber aldığımız netice, bu şartlarla çekilen resimlerin eyisidir. denilebilir. Enfira ruj resim alımı tekâmül ve inkişaf ederek bizim mesaiyede girmedikçe, bu şartlarla çekilen resimlerden daha iyi bir netice almakta kabil değildir.

Bunlar haricinde çekilen bütün resimler fevkalade denecek derecede evidir.

Bütün bu mesaî zarfında başkaca hiç bir müşküle rastlamayarak işimizi bitirdik. arazinin çok sarp olmasından ötürü mesaî yorucu idi isede, zorluklar arttıkça enerjisi artan ve kalpleri yüksek vazife aşkile çarpan bütün hartacılar gibi, bu müşkülü sevinçle iktiham ettik.